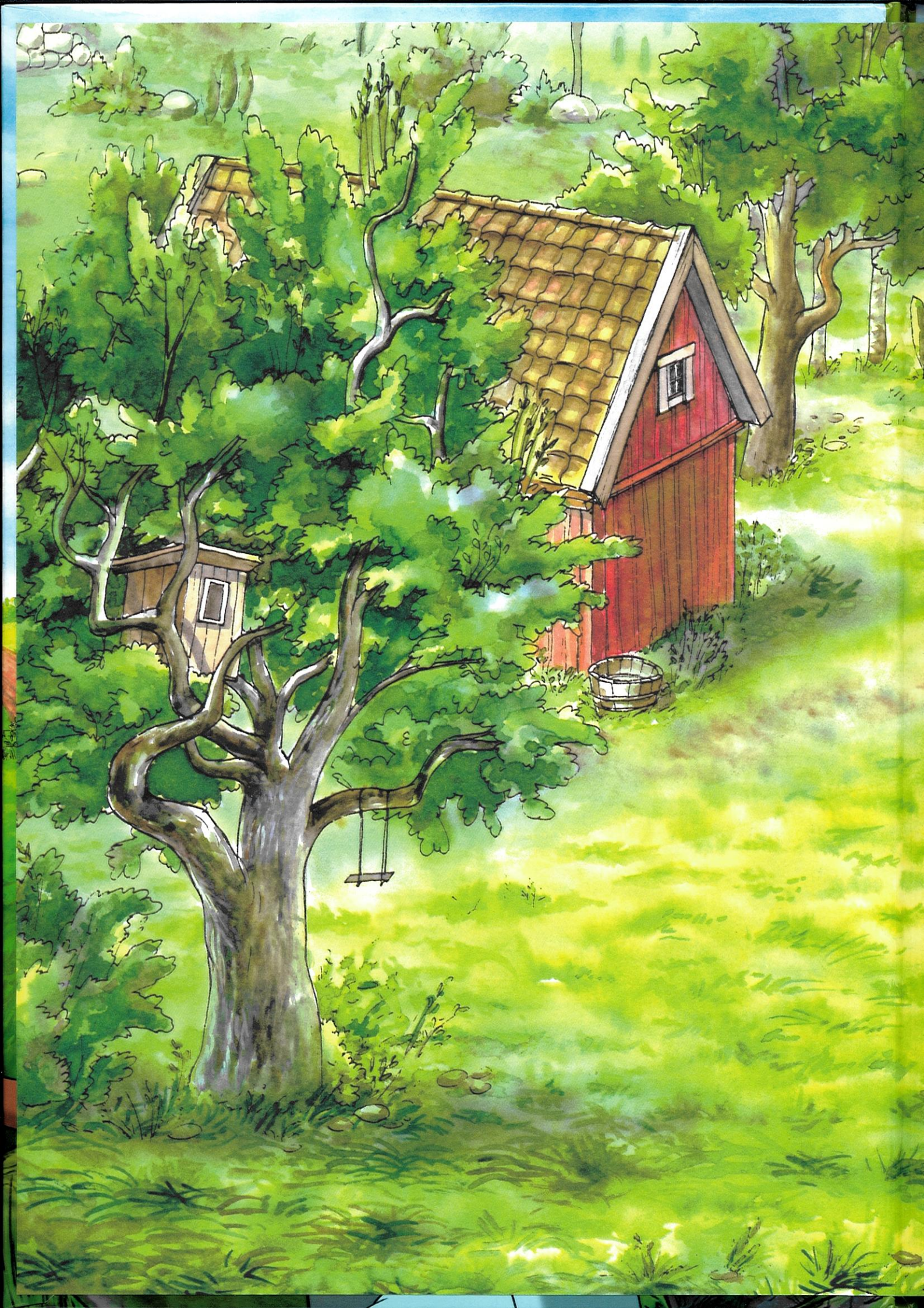

Петсон
і Фіндус
на природі

Петсон
і Фіндус
на природі

ЗМІСТ

НА ЛОНО
ПРИРОДИ!

4

У КВІТНИКУ

6

У САДУ
І НА ГОРОДІ

8

НА ЛУКАХ

10

У ПОЛІ

14

БІЛЯ ОЗЕРА

18

У ЛІСІ

20

БІЛЯ РІЧКИ

24

У ГОРАХ

26

УДОМА

28

НА НЕБІ

30

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА

32

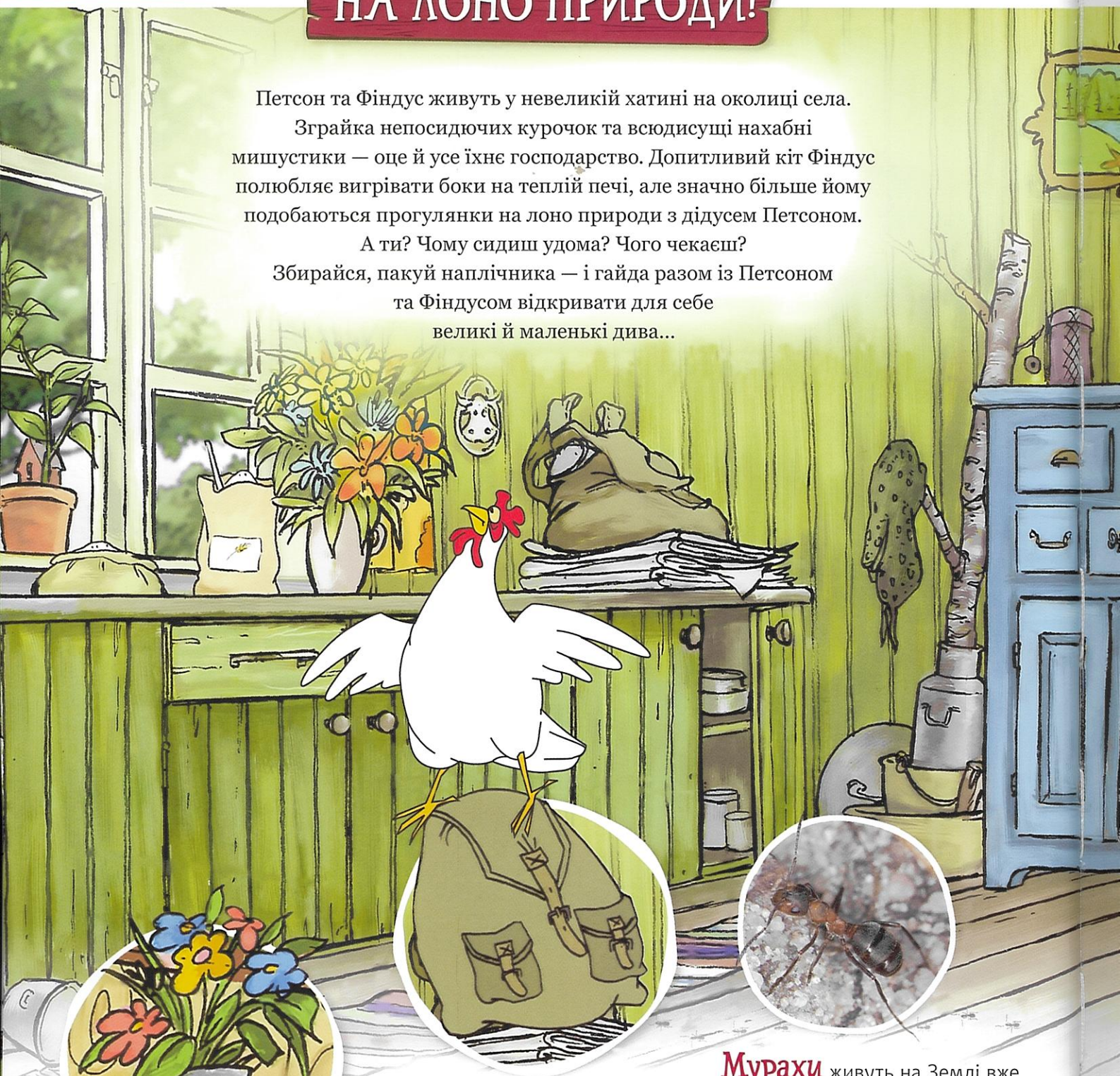
НА ЛОНО ПРИРОДИ!

Петсон та Фіндус живуть у невеликій хатині на околиці села.

Зграйка непосидючих курочок та всюдисущі нахабні мишустики — оце й усе їхнє господарство. Допитливий кіт Фіндус любить вигрівати боки на теплій печі, але значно більше йому подобаються прогулянки на лоно природи з дідусем Петсоном.

А ти? Чому сидиш удома? Чого чекаєш?

Збирайся, пакуй наплічника — і гайда разом із Петсоном та Фіндусом відкривати для себе великі й маленькі дива...

Червоні, жовті, блакитні — різнобарвні **Квіти** у вазі пахнуть літом, дарують гарний настрій і створюють затишок у домі. Аби квіти довго не в'янули, додай у воду столову ложку лимонного соку та дрібку цукру.

Не вирушай у мандрівку без **наплічника**! Із ним у тебе вільні обидві руки, що так тобі потрібні! Як же інакше назбирати хмизу чи усіляких камінчиків, пригнути гілку, щоби роздивитися листочки зблизька? Поклади у свій наплічник флягу з водою, бутерброд, фрукти, серветки і, залежно від погоди, сонцезахисний крем чи дощовик.

Мурахи живуть на Землі вже понад 130 мільйонів років. Інколи ці «санітари лісу» в пошуках чогось смачненького пролазять у помешкання. Намалюй на стежині, яку проклали мурахи, знак «Стоп!»: проведи крейдою лінію — і мурахи її не перетинатимуть. Підлогу та кути кімнати вимий оцтом чи лимонним соком. Мурахам не подобаються запахи цих речовин, тому вони оминатимуть твою оселю.

Павуки,

які живуть у будинках, люблять снувати тенета у темних закутках, за меблями та у ванних кімнатах. Коли побачиш павука у себе вдома, накрій його склянкою і просунь знизу папір. Винеси спійманого павука надвір і відпусти на волю.

Повітря

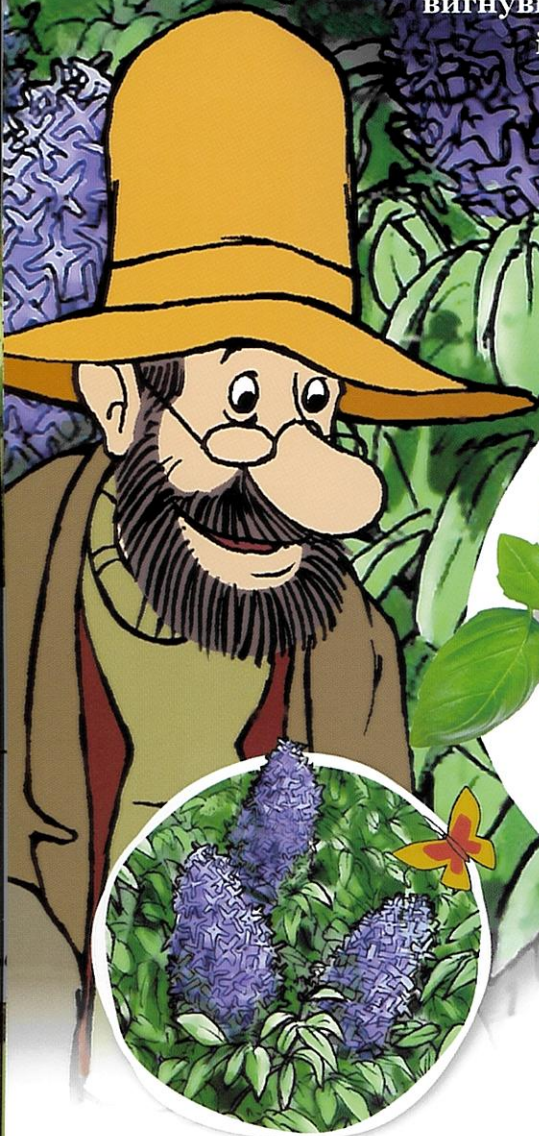
ти не бачиш, не чуєш, не можеш спробувати на смак чи на дотик, але воно є всюди. Це суміш різних газів, що складається із багатьох малесеньких частинок — молекул. Найбільше у повітрі азоту, кисню та вуглекислого газу. Кисень потрібний усім організмам для дихання, а вуглекислий газ необхідний для життя рослинам.

Як гарно **прогулятися лісом** або сходити **до озера**: тут ти можеш бешкетувати, гратися, бігати чи плавати, будувати з піску фортеці й замки. Не забувай, що кожній тварині чи рослині необхідне середовище існування. Не залишай після себе сміття, не тривож тварин, не ламай гілок, не топчи і не зривай рослин — загалом, стався до природи дбайливо.

У КВІТНИКУ

Гм-м-м... Фіндус зупиняється і з насолодою вдихає повітря. Як гарно пахне! Пряний запах різнотрав'я змішався зі стійким ароматом будлеї бузкового кольору. Дідусь Петсон саме зібрався примоститися на лавочці в саду, аби відпочити хвилючку-другу, проте це йому не вдалося: Фіндус, вигнувши спину дугою, різко випростовується і пружним стрибком опиняється в іншій частині саду.

Запах **будлеї** приваблює не тільки kota, а й численних комах, тому її часто називають іще «звabницею метеликів». Щойно на рослині з'явиться повний нектару цвіт, як на нього звідусіль починають злітатися хмари різних комах.

Свіжі **трави** не лише чудово пахнуть, а й поліпшують смак страв. Такі корисні приправи варто вирощувати в кожному саду. Якщо ж твій садок зовсім маленький, посади трави у вазони і розмісти їх на терасі, балконі чи навіть підвіконні із сонячного боку, щоб рослини отримували достатньо світла.

Будлея привертає до себе увагу запахом, а **соняшник** — велетенською променистою квіткою яскраво-жовтого кольору. І справді: жодна бджола не пролетить повз неї! Соняшники виростають заввишки до трьох метрів і завжди повертають свої голови за сонцем. Зручно, еге ж?

Медоносна бджола,

яка знайшла багато квіток із нектаром, повідомляє про це своїх подруг особливим танцем. Так вона показує іншим бджолам напрямком, куди потрібно летіти.

Коли на тебе летить **оса**, намагайся зберігати спокій. Очі в цієї комахи фасеткові, тобто складаються з кількох тисяч простих вічок, забезпечуючи їй чудовий зір. Тому оса, зауваживши твої різкі рухи, сприймає їх як загрозу. До речі, вона може вжалити декілька разів, бо, на відміну від бджоли, легко витягує жало і може знову його використовувати. Окрім фруктів і цукру, осі їдять також м'ясо.

У САДУ І НА ГОРОДІ

Улюблена страва Фіндуса — торт із налисників.
Але той, хто хоче стати великим і сильним котом, обов'язково повинен споживати хрумкі овочі та соковиті фрукти.
Добре, що у Петсона в саду і на городі росте стільки всілякої всячини! Щось можна з'їсти свіжим, а з чогось — приготувати на кухні смачні страви.
А шматком торта краще поласувати на десерт.

Чи знаєш ти, чим відрізняються між собою **фрукти** й **овочі**?
Більшість овочів належить до одно-річних рослин, а фруктові дерева та ягідні кущі цвітуть і дають плоди багато років. Фрукти та ягоди переважно солодкі, а овочі — ні. Овочі зазвичай ростуть на ґрунті, фрукти та ягоди — на деревах і кущах. Однак полуниці теж ростуть на ґрунті, а помідори вчені-ботаніки вважають ягодами. Тому нічого не можна стверджувати напевно. Але найголовніше, що всі ці плоди смачні й корисні для здоров'я!

* Черв'яки також люблять яблука.

Шпаківня у саду не тільки дає птахам можливість гніздитися і виводити пташенят, а й захищає їх від холоду та дощу. Спробуй обережно поспостерігати, як будують гнізда синички, ластівки та інші птахи твого краю, як вони відкладають та висиджують яйця, як вчаться літати чи гріються пташенята, притулившись одне до одного.

Виклавши у саду купу з **Каменів**, ти створиш середовище існування для різних тварин. Ця купа стане для них чудовою схованкою, а також місцем для зимівлі. Можливо, там колись оселяться комахи, павуки, миші, жаби чи навіть їжак.

Равликам не варто влаштовувати перегонів, адже ці тварини долають лише від двох до семи сантиметрів за хвилину. Рухаються вони по прокладеній ними ж «доріжці», що утворюється зі слизу й допомагає захистити їхнє ніжне тіло від жорсткого ґрунту. Равлики здатні проповзати навіть по шматках битого скла, не завдаючи собі жодної шкоди.

У саду насамперед ти помічаєш барвисті квіти і з насолодою слухаєш щебетання пташок. Але тут є іще багато чого, вартого уваги. Під камінням живуть стоноги та багатоніжки, зісподу листків можна побачити тлю, яка висмоктує з рослини сік. Під опалим листям повзають щипавки та жуки, а дощові черв'яки поглинають перепрілі рештки, втягуючи їх до своїх підземних ходів.

НА ЛУКАХ

Фіндус зручно розлігся на траві, дивиться в небо і тихенько насвистує мелодію, використовуючи травинку. Аж тут щось як залоскоче в носі і... апчхи! Це літає в повітрі квітковий пилок. А на луках вирує життя! Цвіт приваблює комах і птахів, по листках повзають хрущі, у траві стрибають коники, по землі туди-сюди сновигають мурахи й багатоніжки, а під землею старанно риють тунелі кроти і шарудять у норах миші. Така метушня!

Затиснувши **Травинку** між великими пальцями, ти зможеш гарно **СВИСТІТИ**. Травинка має бути плоска і приблизно 5 см завдовжки. Склавши долоні, затисни її між подушечками й основами великих пальців і добре натягни. Тоді дмухни у щілину, що утворилася між цими пальцями. Яку мелодію ти зможеш заграти?

Чи доводилось тобі щось чути про «неповне перетворення»? Уяви собі, воно відбувається не в казці, а в житті! Йдеться про розвиток деяких комах, зокрема **Коників-стрибунців**. Із їхніх яєць вилуплюються личинки, зовні схожі на дорослих особин. Личинки живляться, ростуть і кілька разів линяють, скидаючи тісну оболонку, поки не перетворяться на дорослих комах. До речі, коники вміють чудово цвірчати, сюрчати та джерготати.

У світі налічують близько 250 різноманітних видів **Конюшини**. Якщо знайдеш чотирилисту конюшину, на тебе чекає щастя!

Трава — це не лише суцільний зелений килим. Існує багато різних **видів трави**. Найменшою є карликова трава, що заввишки лише два-три сантиметри. Найвища у світі трава — велетенський бамбук — виростає до 40 метрів у висоту!

На луках подекуди ростуть плодові дерева й кущі. Загалом тут співіснують близько 5000 видів рослин і тварин. Чимало з них є рідкісними, а деякі взагалі перебувають на межі зникнення.

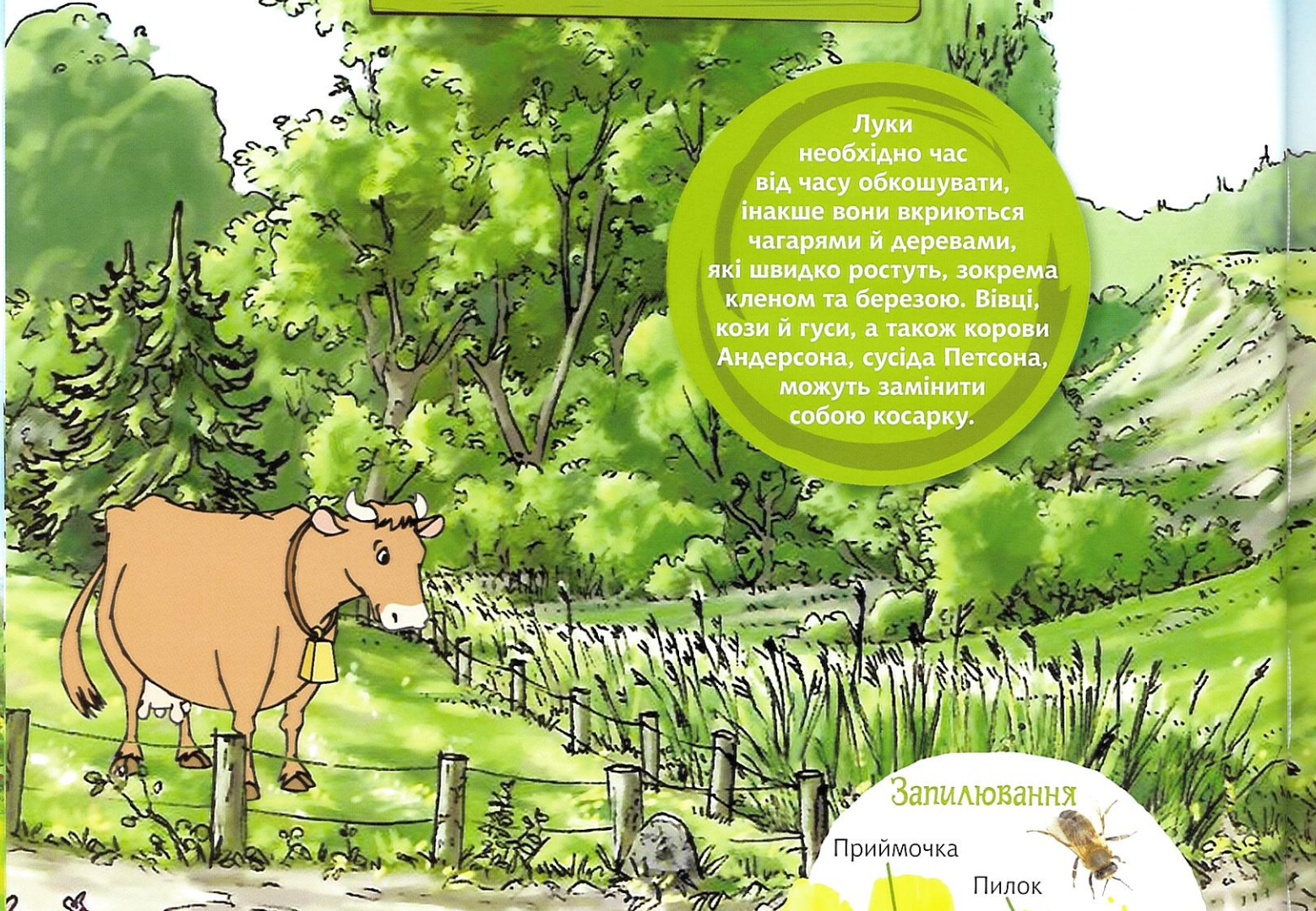
Ось як можна виманити **Дощових черв'яків**: постукай палицею по землі або налий у певному місці багато води. Дощові черв'яки подумають, що падає дощ, і повилізять на поверхню.

* Рослини виробляють кисень.

НА ЛУКАХ

Луки необхідно час від часу обкошувати, інакше вони вкриються чагарями й деревами, які швидко ростуть, зокрема кленом та березою. Вівці, кози й гуси, а також корови Андерсона, сусіда Петсона, можуть замінити собою косарку.

На луках досить часто ростуть кущі **шипшини**. Її ягоди кисло-солодкі на смак та дуже багаті на вітаміни. Червоно-помаранчеві плоди шипшини мають ще одну особливість: усередині містять багато дрібних насінин, густо вкритих волосками. Потрапляючи на шкіру, ці волоски спричиняють свербіж. Тому намагайся уникати контактів із насінням шипшини.

Кліщ не кусається, а просто впирається у шкіру. Він не нападає на «жертву» з дерева із бойовим індіанським вигуком, коли та безпечно проходить повз. Ні, кліщі чигають, сидячи на стеблинках трави, на кущах та листках. Вони можуть переносити важкі захворювання. Саме тому після прогулянки в лісі чи на луки потрібно старанно оглянути відкриті ділянки тіла, чи не вчепився десь кліщ.

Квітка — частина рослини. З неї утворюється плід із насінням. Жіночу частину квітки називають приймочкою, а чоловічу — тичинкою. Тичинка має пиляки з **пилом**. Коли пилок потрапляє на липку приймочку, відбувається запилення. Переважно запилення здійснюють комахи та вітер, переносячи пилок з однієї рослини на іншу. Іноді ми вдихаємо пилок разом із повітрям, і тоді починаємо чхати.

Метелик

Із яйця вилуплюється гусениця. Потім вона стає лялечкою, котра, зрештою, перетворюється на прекрасного **Метелика**.

Цяточки на спинці в **сонечка** зовсім не для краси, а для того, щоби попередити ворога: «Тобі краще мене не їсти — я таке гірке на смак!». Існують сонечка лише з двома цяточками, а є й такі, у яких їх аж 24!

Майже сліпий, невеликий, ніс хоботком та передні лапи, схожі на лопати — цілком можливо, що тобі ще не доводилось бачити **крота** за роботою. Нічого дивного: він живе під землею. Але тобі, без сумніву, знайомі купки землі, які кріт викидає зі своїх нір! Його улюблена їжа — дощові черв'яки, комахи та павуки. Полювати на них у темних підземних ходах кротові допомагає надзвичайно чутливий ніс.

У ПОЛІ

Від оселі Петсона до найближчого супермаркету доволі значна відстань. Тому дідусь та його сусіди вирощують на довколишніх полях чимало харчових рослин, зокрема, зернові й овочеві культури. Окрім того, Петсон щодня має свіжі яєчка від старшої курки Пріллан та її галасливих подруг і смачне молоко від корів Андерсона...

І кому той супермаркет здався?

Жито

Пшениця

Ячмінь

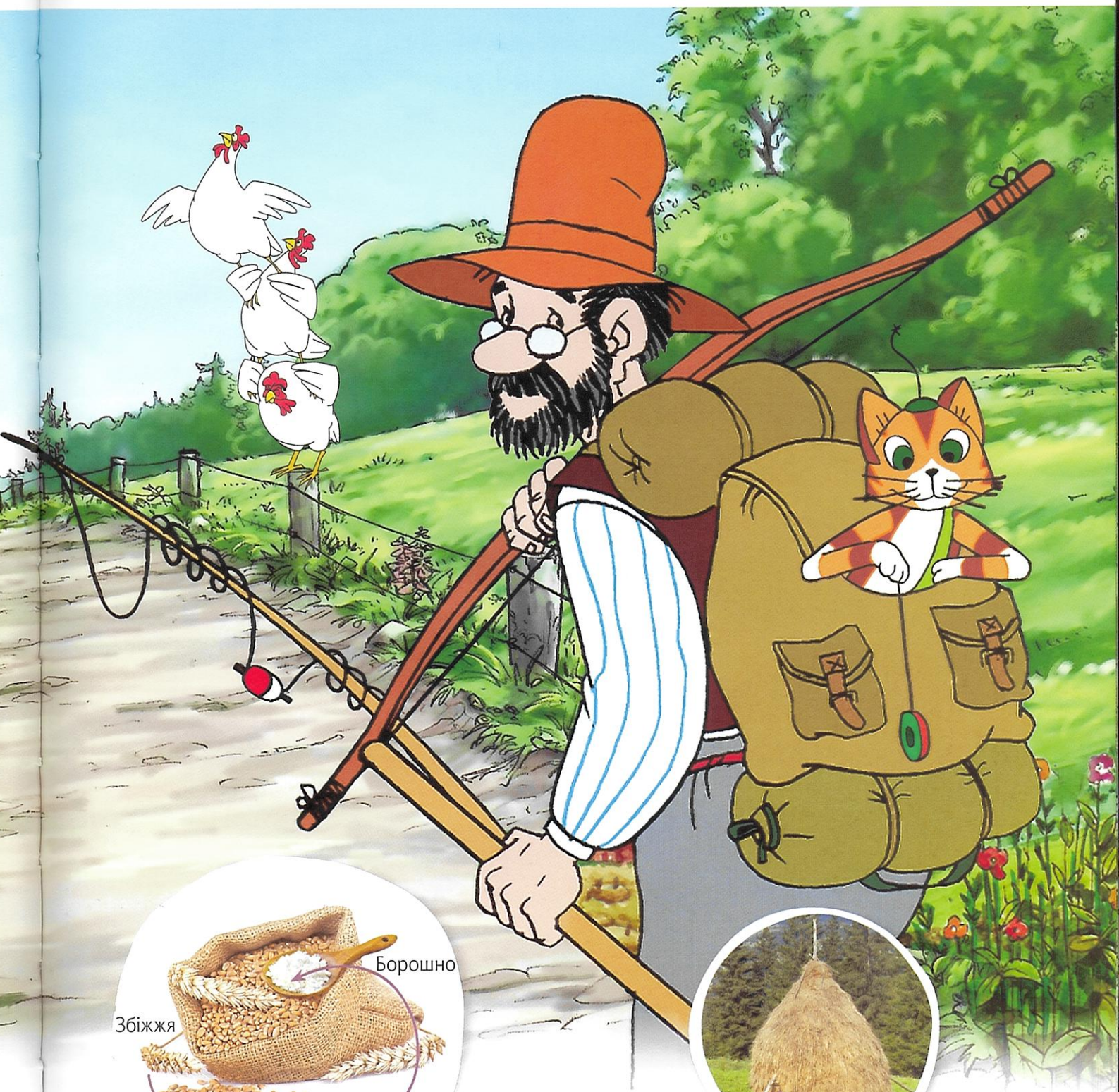
Овес

Звісно, тобі відомо, що пшеницю, рис і кукурудзу ми називаємо **ЗЕРНОВИМИ** рослинами. До зернових належать також жито і ячмінь, що, як і пшениця, мають колоски, та овес, у якого на стеблі волоть. «Волосинки» на ячмені та житі називають остюками.

Який він щокатий! Такі великі щоки потрібні **ХОМ'ЯКОВІ**, щоб наносити у свою комору в нірці чимало харчів для комфортної зимівлі. Крім того, взимку хом'як здатний знижувати температуру свого тіла із тридцяти двох градусів лише до чотирьох. Через кожні п'ять днів він прокидається, біжить із гніздової камери в норі до комори із запасами, набиває черево досхочу, а потім іде у спеціально відведене місце в туалет.

Під кінець літа, коли **збіжжя** досягає, його косять та молотять. Намолочене **зерно** зсипають у мішки й відвозять до млина. Там його старанно очищують, а потім мелють на **борошно**.

Сіно — це скошена та висушена на сонці трава, якою годують худобу.

Солома — сухі стебла збіжжя після молотьби, тобто коли від колосків відділили зернята.

Польовий заєць, польовий жайворонек, польовий хом'як, польова жужелиця — поле аж кишить різноманітними тваринами, особливо навесні та влітку. Найбільшою твариною, яку можна зустріти в полі, є косуля. Уважному спостерігачеві іноді щастить розгледіти серед колосків кінчики її вушок. А може, це вуха польового Фіндуса, який тут ховається?

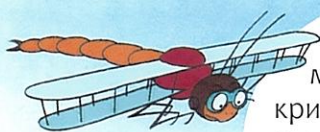
Із **кукурудзи** виготовляють чимало різноманітних виробів, хоча тобі, скоріш за все, відомо лише про пластівці для сніданку та попкорн. Кукурудзяний крохмаль — чудовий загущувач, який використовують не тільки для соусів та десертів, а й для виготовлення ліків, паперу й пакувальних матеріалів, що не засмічують довкілля. Кукурудзу застосовують також як біопаливо. Крім того, у багатьох країнах вона є основним продуктом харчування.

У жовтих пшеничних полях або на узбіччях яскраво-червоно-помаранчеві **польовий мак**. Якщо пощастить, поряд можна побачити блакитні волошки. А ще на краю лану росте чимало інших рослин, серед яких трапляються й рідкісні.

Зернята, комахи, хробаки — для **птахів** поля завжди були справжнісіньким раєм, де нікому не бракувало харчів. На жаль, сьогодні польового жайворонка, польового горобця, сіру куріпку чи просянку можна побачити нечасто. Використання хімічних засобів захисту від шкідників та бур'янів призводить до того, що з полів зникає багато видів птахів.

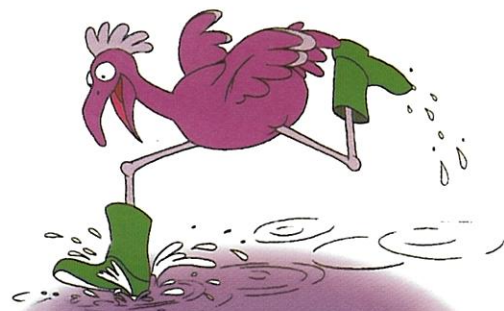
Бабка
має дві пари
крил, якими може
рухати одночасно
або по чергово. Ця
комаха чимось
нагадує біплан.
Хіба ні?

Голуби, чайки,
ворони та гуси завдають
значної шкоди посівам.
Аби відлякати птахів, господарі
виставляють **опудала**.
Дідусь Петсон хоче прогнати
журавлів зі свого
картопляного поля
за допомогою опудала,
що має вигляд
сусіда Густавсона...

Звичайно, буває,
що **журавлі**
шукають поживу
на засадженому
картоплею полі.
Та здебільшого
ці перелітні птахи
харчуються зерном,
дощовими черв'яками,
жабами та дрібними
комахами.

* **Журавлі сплять стоячи,
а інколи — навіть
на одній нозі.**

БІЛЯ ОЗЕРА

Спокій, мир і тиша: Петсон та Фіндус люблять бувати на озері — запускати плоскі камінці або вчитися плавати.

Але чи справді на озері так спокійно? Прислухайся — і почуєш довкола шелест, плюскіт, сюрчання та крикання. Зрештою, тут багато води, а вода — це життя. У дуже давні часи в солоній воді морів зародилися перші на Землі живі істоти.

Питну воду, яка витікає з ґрунту, називають прісною.

У річках, струмках та озерах вода теж прісна.

Годувати **качок** хлібом шкідливо і для птахів, і для води. Водоплавні погано перетравлюють хліб, а його залишки забруднюють озеро. Краще годуй качок вівсяними пластівцями, жолудями або шматочками вареної картоплі. Це теж весело, а головне — добре для всіх!

Під час змагання з риболовлі упіймана Петсоном щука помилково потрапила в човен Густавсона. На щастя, в озері багато іншої **риби**, зокрема коропа й форелі. А ще тут є риби з чудернацькими назвами, наприклад, чортик, лящ, краснопірка або миньок.

У товщі води мешкають **водяні блохи** — дрібненькі прозорі рачки. Вони харчуються зеленими водоростями і належать до планктону. Без цих дрібних рачків у водоймах не було б риби.

Більшість озер утворилися наприкінці льодовикового періоду, коли у велетенських природних западинах накопичилася тала вода. До річч, існують штучні водойми, створені людиною.

Хто це біжить по поверхні води? У **Водомірки** дуже довгі ноги, і вона надзвичайно легка. Проте водомірка не тоне головним чином завдяки поверхневому натягу води, що нагадує плівку, яка утворюється на стику води й повітря.

Пір'я у **Водоплавних** птахів відштовхує воду. А ще вони мають на ногах перетинки між пальцями, тому й плавають чудово.

* Понад 70% поверхні Землі вкрито водою.

У ЛІСІ

М'який мох під ногами, лоскітливі пагони придорожньої трави, тінисті дерева, веселий щебет пташок у гіллі й шапинки грибів, що витикаються з-під землі то тут, то там, — усе це ліс, особливе середовище існування, утворене багатьма рослинами. Петсон та Фіндус насолоджуються тут природою, доки гармонію не порушить гуркітliwe старе авто Зігнґльда, який поспішає лісовою дорогою до озера, аби підготуватися до змагань з риболовлі...

Ліс

- 1 Дах: ярус крон.
- 2 3-й поверх: чагарниковий ярус.
- 3 2-й поверх: трав'яний ярус.
- 4 1-й поверх: пригрунтовий ярус.
- 5 Підвал: ярус коріння.

Ліс нагадує багатоповерховий будинок.

На даху в дуплах та гніздах живуть білки, куниці, сови і дятли. На третьому поверсі в хащах із гілок кущів та молодих дерев мешкають косулі, дикі свині й багато співочих птахів. На другому поверсі поміж квітів і трав можна побачити метеликів, бджіл і навіть світлячків. На першому поверсі у мохах та лісовій підстилці оселяються мурахи, павуки й жуки. А в підвалі, куди сягають корені рослин, знаходять прихисток дощові черв'яки, багатоніжки, миші та борсуки.

Вже здалеку ти чуєш барабанний дріб

ДЯТЛА. Цей птах довбе дерево не тільки для того, щоб добути собі комах або личинок жуків. Просто в нього неприємний голос. От і стукає дятел своїм міцним дзьобом по стовбурі, ніби каже: «Агов, я вдома! Може, якась самочка хоче розділити зі мною гніздо?».

Цікаво, що в дятлів довбуть і самці, і самки.

Найбільш поширені породи дерев у лісі — ялина, сосна, бук, дуб, каштан, клен, горобина, береза та вільха. А ти знаєш, які з цих дерев листяні, а які — хвойні?

Щоб виростити власне **Деревце**, візьми пластиковий горщик і поклади на дно дрібні камінчики. Потім наповни горщик на дві третини вологим ґрунтом, поклади жолудь і присип його. Щоб земля залишалася вологою, накрій горщик прозорим поліетиленовим пакетом і закріпи його гумкою. Винеси горщик на сонце. Через деякий час з'явиться паросток. Тоді зніми пакет і поливай землю, щоб вона була воюкою. Коли твій мінідуб трішки підросте, можеш висадити його в ґрунт.

Симпатичне звірятко, правда? Пухнастий хвіст не тільки допомагає цій тваринці керувати тілом під час стрибків та балансувати на деревах, а й виконує роль затишної теплої ковдри. Коли **білочка** згортається клубочком, вона повністю вкривається своїм хвостом!

У ЛІСІ

Під покровом лісу живуть багато рослин і тварин, які взаємодіють між собою. Тварини знаходять тут не лише прихисток, житло та можливість виводити потомство, а й корм — шкідників та плоди рослин. Плід організм тварини перетравлює, а насіння разом із послідом падає на землю, і в тому місці виростає нова рослина. Таким чином, кожен організм чимось корисний для іншого.

Восени дерева та кущі скидають листя. Воно падає на **ґрунт** і стає середовищем проживання для безлічі дрібних тварин. Кліщі, дощові черв'яки, стоноги, мокриці розкладають опале листя та рештки загиблих рослин і тварин, удобрюючи таким чином ґрунт.

На перший погляд, мурашник схожий на велетенську купу, в якій хаотично метушаться тисячі комах, але це не так. Насправді життя **Рудих лісових мурашок** суворо впорядковане. Королева відкладає яйця, з яких пізніше розвиваються личинки. Самці забезпечують відтворення потомства. А от у робочих мурах, до яких належать лише самки, завдання не менш відповідальні. Серед них є розвідниці, доглядальниці королеви, прибиральниці, няньки, мисливиці, будівельниці, годувальниці, пастишки попелиць, солдати й багато інших! А ким хотілося б бути тобі в цьому королівстві?

Листок дуба

Без зелених рослин життя на Землі було б неможливе. Саме вони у процесі **фотосинтезу** виробляють кисень, який необхідний усім організмам для дихання.

Із плодів та насіння дерев ти можеш виготовити чудові **фігурки**! Тобі знадобляться **каштани**, зубчистки, шило, ножиці, клей, намистини або гудзики для очей. Для своїх виробів можеш використати також шишки, жолуді та ліщинові горіхи. То як, вийде у тебе фігурка Фіндуса?

Коли ненароком наступиш на стиглу **порхавку**, лунає кумедний звук й утворюється хмарка темного пилу. Це гриб вистрілює спори, якими розмножується.

Збирати **гриби**, а потім смакувати ними, підсмаживши в маслі до золотисто-коричневого кольору, — справжня насолода. Проте серед грибів є чимало неїстівних і навіть отруйних. Тому Фіндус збирає їх лише разом із Петсоном, який дуже добре знається на цій справі. Тож і ти споживай тільки ті гриби, про які точно відомо, що вони їстівні.

БІЛЯ РІЧКИ

Берег річки — це смуга землі, що межує з водою. Обриси берегів час від часу змінюються залежно від того, наскільки повноводна річка. Унаслідок танення снігу або сильних дощів річки виходять з берегів, а спекотного літа вони можуть пересихати й перетворюватися на маленькі струмочки.

Річкова риба

Райдужна
форель

Вугор

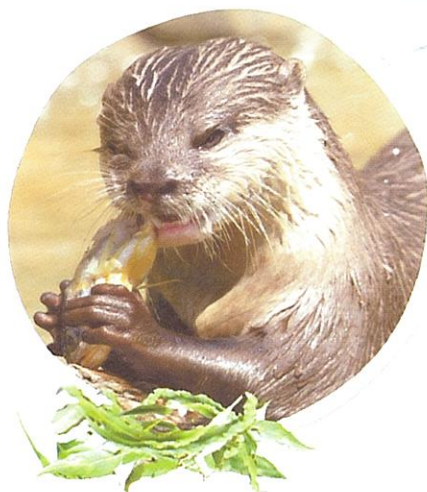
Судак

Щука

Короп

Видра належить до найкращих плавців та пірнальників серед сухопутних хижаків. Ця тварина живе біля неглибоких і багатих на рибу річок. Окрім риби, вона охоче поїдає комах, жаб, слимаків, мишей та молюсків. Як і більшість тварин із родини куніцевих, видра не перебирає харчами.

Увага, дерево падає! **Бобер** своїми помаранчевими різцями старанно гризе стовбур дерева доти, поки воно не впаде, наче зрубане. Оселяється звір біля річок із тихою течією, ставків та озер, на берегах яких ростуть його улюблені дерева — верба й вільха. Із гілок та землі бобер споруджує справжні замки та греблі. Харчується бруньками, гілками й корою.

Не кожному пощастить побачити **рибалочку** — барвисту невеличку пташку завбільшки з горобця. У пошуках здобичі вона нерухомо зависає над поверхнею води, а потім, наче стріла, пронизує її, пірнаючи за рачками, пуголовками та дрібною рибою.

Мушлі з чудовими блискучими перлами бувають не тільки в морі. **Річкова мушля** живе у швидкій проточній воді. Її довжина може сягати 18 сантиметрів, а вік — близько 280 років! На жаль, не в кожній мушлі є перлини. Через забруднення річок та прагнення людей здобути якомога більше перлин річковим мушлям загрожує вимирання. Тож, якщо натрапиш на таку мушлю, вважай, що тобі дуже пощастило.

* Найдовша річка України — Дніпро. Його довжина в межах території нашої країни — 1121 км.

У ГОРАХ

Який ризикований спуск: Фіндус мчить засніженим схилом гори лише на одній лижі! Другу лижу Петсон, на жаль, не встиг доробити.

Але в горах можна побачити не тільки пухнастий сніг, скелі й валуни.

В Українських Карпатах налічують понад дванадцять тисяч видів тварин та близько двох тисяч видів рослин.

Напевно, тобі доводилося чути про оленів, вовків, диких кабанів та рисей. А ще тут водяться беркути, бурі ведмеді та форель, ростуть смереки й модрина, цвітуть едельвейси і тирличі.

Ти теж, як Фіндус, радієш, коли на вулиці починає падати сніг? Узимку доволі холодно, тому крапельки води примерзають до мікроскопічних частинок пилу, що є в повітрі, формуючи **крижані кристали**.

Падаючи додола, вони обростають величезною кількістю водяних крапель, утворюючи сніжинки.

У кожній сніжинці між кристаликами міститься багато повітря. Набери повне відро снігу та постав у тепле місце. Коли сніг розтане, повітря вивільниться, й у відрі залишиться набагато менше води, ніж було снігу!

* Сніг складається із безлічі мікроскопічних крижаних кристаликів.

Акуратно ляж спиною на сніг, розкинувши руки та ноги врізнобіч. Рухай руками вгору-вниз, а ногами — вправо-вліво. У тебе вийде чудовий **«Сніговий ангел»!**

Земна кора — зовнішня оболонка нашої планети — складається із **ТЕКТОНІЧНИХ ПЛИТ**, які постійно рухаються. Звісно, це відбувається дуже повільно, тому ти нічого не відчуваєш. Коли дві плити, які утримують континенти, стикаються, на межі їхнього зіткнення утворюються гори. Так мільйони років тому й виникли Карпати.

Велично й повільно ширяє у повітрі король небес. Помітивши на землі мишу, він каменем падає на здобич. Розмах крил **беркута** може сягати 230 сантиметрів, а здобич він здатний розгледіти з висоти трьох кілометрів. Тому про того, хто має гострий зір, кажуть: «У нього орлині очі!».

Карпатські квіти

Едельвейс

Тирлич безстебловий

Рододендрон східно-карпатський

Бурульки

утворюються з краплин талої води, які стікають по даху вниз і замерзають. Форма бурульок залежить від вітру, який біля них дує, та від швидкості стікання крапель. Смокати бурульку можеш тільки тоді, коли напевно знаєш, що повітря довкола чисте.

Глибокий воркітливий голос, м'яке коричневе хутро та блискучі гудзики очей: **бурий ведмідь** здається лагідним і приємним на дотик. Проте якщо він підніметься на задніх лапах на повний зріст, то перетвориться на грізного звіра до трьох метрів заввишки! Ведмідь їсть усе, що потрапить йому до рота: фрукти, корінці, рибу, ягоди, комах і, звичайно, мед. Цей звір настільки любить ласувати медом, що навіть дозволяє себе кусати розлюченим бджолам.

УДОМА

Після сповненого пригодами дня на природі Петсон та Фіндус повертаються додому до теплої печі. Вони п'ють гарячий чай із печивом, яке спік Петсон. Потім дідусь куховарить або сідає шити. А ще він розв'язує кросворди, розповідає бувальщини і небилиці та виготовляє різноманітні корисні й цікаві речі з природних матеріалів, які вони з Фіндусом принесли зі спільних прогулянок.

Вимий зібрані плоскі камінці та дай їм висохнути. Тепер можеш узяти тоненький пензлик і намалювати на **Каменях** акриловими фарбами візерунки, лінії, крапочки, фігурки — усе, що тобі заманеться. Коли фарби висохнуть, нанеси шар безколірного лаку — тоді твої **Малюнки** зберігатимуться довше. Може, тобі вдасться намалювати набурмосене обличчя Петсона?

Для **полуничного варення** візьми кілограм полуниць, кілограм цукру та пакетик желювального загущувача (желфікс). Помий та почисть полуниці, поріж їх на шматочки. Змішай желфікс із двома столовими ложками цукру і всип до полуниць. Під наглядом когось із дорослих доведи масу до кипіння. Потім додай решту цукру та знову доведи до кипіння, постійно помішуючи. Прокип'яти масу протягом 5 хвилин. Зніми піну. Розлий варення в сухі та чисті банки, закрути кришками, переверни догори дном і залиши вистигати.

За допомогою **ЛИСТЯ** та акварельних фарб ти можеш створити незвичайні **МИСТЕЦЬКІ ШЕДЕВРИ**. Нанеси на зворотний бік кожного листочка фарбу, тоді притисни до аркуша паперу — і твоя картина готова!

Що може бути краще за свіжий **М'ЯТНИЙ** або **ФРУКТОВИЙ** чай?

Візьми кілька листочків м'яти, залий їх дуже гарячою водою, але не окропом, та залиши настоятися. М'яту можеш замінити подрібненими висушеними фруктами. А якщо додати трішки меду, буде ще смачніше!

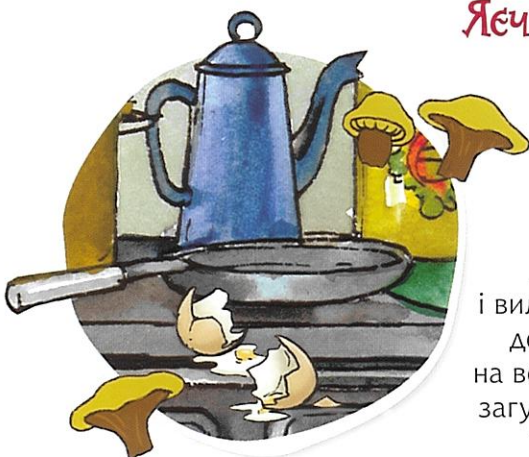
Яєчний омлет із грибами

дуже смакує на сніданок Петсону та Фіндусу.

Візьми 4 яйця та 4 столові ложки молока, ретельно збий і приправ сіллю та перцем. Розігрій сковорідку з невеликою кількістю масла чи олії і вилий суміш. Через 2-3 хвилини додай гриби і залиши омлет на вогні ще на 2 хвилини, щоб він загус. Посип зеленою цибулькою та петрушкою — м-м-м...

Смакота!

Щоб змайструвати саморобну **ВУДКУ**, потрібно взяти палицю, шнурок, риболовний гачок, кілька камінчиків, корок та наживку. Міцно прив'яжи до палиці шнурок і закріпи на його кінці гачок. Окрім того, закріпи на шнурку ще камінчики та корок, який буде замість поплавця. Тепер насади на гачок наживку — і на риболовлю!

НА НЕБІ

Коли Фіндус чує по радіо, що першою живою істотою, яка побувала в космосі, став собака, він обурюється: «Як могли люди відправити в космос таку примітивну тварину?». Фіндус теж хоче туди! На щастя, в дідуся Петсона, як завжди, є гарна ідея: збудувати для Фіндуса персональну місячну ракету, якою маленький котмонавт полетить на Місяць і зустріне там багато галасливих місячних курей. А тобі хотілося б помандрувати в космос і подивитися на Землю згори?

Коли в нашому краї заходить Сонце, воно не зникає з неба. Це ми відвертаємось від нього разом із Землею, яка робить повний оберт навколо своєї осі за 24 години. Тому одна половина планети завжди повернена до Сонця, а на іншій панує темрява. Десь триває день, а десь у цей час — **Ніч**. Коли ми спимо, в Австралії настає ясний день.

* Уперше людина ступила на поверхню Місяця в 1969 р.

Місяць теж нікуди не зникає — просто іноді ти його не бачиш.

Річ у тім, що Місяць обертається навколо своєї осі, навколо Землі та разом із Землею — навколо Сонця. Сонячне світло падає на Місяць щоразу під іншим кутом, і ми бачимо його по-різному.

На небі 88 сузір'їв.

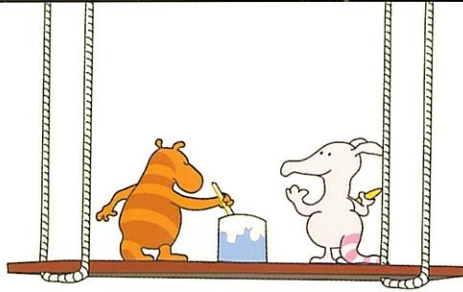
Так називають групи яскравих зірок, які разом утворюють обриси різних предметів чи істот. Найбільш відомі й помітні сузір'я — Великий Віз, Малий Віз та Оріон. 12 сузір'їв відомі як знаки зодіаку. А ти знаєш свій знак зодіаку?

Із космосу **Земля** схожа на красиву кольорову намистину, на якій переважає блакитний колір. Це океани. З висоти добре видно, що на нашій планеті води вдвічі більше, ніж суші.

Коли Фіндус залазить у намет, який дідусь напнув у садку, йому стає трохи моторошно в темряві... Зрештою, у наметі спить Петсон, тому Фіндус пробирається до дідусевої лежанки. Якщо ти теж не любиш темряви, візьми пластикову ємність з-під йогурту, помий її та розмалюй або обклей кольоровим папером. Усередину помісти джерело світла — й отримаєш власний **НІЧНИК!**

Використані джерела

Ілюстрації:

© 2018 Edel Germany GmbH; Happy Life Animation AB; A. Film A/S. Усі права захищені.
Лицензія durch Edel Germany GmbH; Hamburg.www.edel.com

Фото:

Freerik: стор. 4 (мураха); © vad_7: стор. 6 (трави); © user31674633: стор. 6 (соняшник); © mr_mrs_marcha: стор. 7 (оца); © fordeno: стор. 7 (бджола); © lifeonwhite: стор. 8 (яблуко); © pixahub: стор. 9 (птахи); © ziaurasouthwest: стор. 9 (іжак); © wirestock: стор. 10 (коник-стрибунець); © aleksrybalko: стор. 10 (листок конюшини); © alexskr: стор. 10 (трава); © wirestock: стор. 11 (рослина); © lusuaya: стор. 12 (ягоди шипшини); © user21023694: стор. 12 (кліщ); © erik-karits-2093459: стор. 12 (квітка); © hhelene: стор. 12 (бджола); © lifeonwhite: стор. 13 (сонечко); © lizaelesina: стор. 13 (метелик); © lilkin: стор. 14 (ячмінь); © whatwolf: стор. 14 (пшениця); © volody10: стор. 14 (жито); © bearfotos: стор. 14 (овес); © rsooll: стор. 14 (хом'як); © lifeonwhite: стор. 15 (збіжжя); © vandycan: стор. 15 (солома); © olesya_kozlova: стор. 15 (сіно); © jurij_b: стор. 16 (косуля); © wildmedia: стор. 16 (кукурудза); © thanaphonga: стор. 16 (мак); © kyslynska3881: стор. 18 (качка); © beckart: стор. 18 (водяна блоха); © user6370240: стор. 19 (водомірка); © prattaph: стор. 19 (водоплавні); © wirestock: стор. 19 (жаба); © macrovector: стор. 21 (дятел); © jesugiraldogutierrezdelolmo: стор. 21 (білка); © jesugiraldogutierrezdelolmo: стор. 21 (саджанець дуба); © gorynvd: стор. 22 (листя); © wirestock: стор. 22 (личинка мурахи); © Tomatito: стор. 22 (мурашник); © crsr-media: стор. 23 (дубовий листок); © balagur: стор. 23 (виріб із каштанів); © zardin: стор. 23 (порхавка); © seva_blsv: стор. 24 (риби); © sprayder_1979: © lifeonwhite; © synoclub; © babydov: стор. 24 (судак); © kotin: стор. 24 (видра); © gar1984: стор. 24 (бобер); © sergei_stock1977: стор. 25 (рибалочка); © fsanchez: стор. 25 (мушля); © Rasool_studio: стор. 26 (кристали льоду); © wirestock: стор. 26 (сніговий ангел); © stanislav71: стор. 27 (беркут); © jesugiraldogutierrezdelolmo: стор. 27 (едельвейс); © daboost: стор. 27 (тирлич); © geejo: стор. 27 (рододендрон); © artcookstudio: стор. 27 (бурий ведмідь); © byrduak_stock: стор. 28 (камінець); © user26738526: стор. 29 (листя); © bohdan-books: стор. 30 (Сонячна система); © brgfx: стор. 30 (фази Місяця); © wasan chy: стор. 31 (Земля); © goinyk.

УДК 82-34 П 29

П 29 Петсон і Фіндус на природі / пер. з нім. Р. Матієва. —
Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2021. — 32 с.
ISBN 978-966-10-6286-2

Підписано до друку 15.04.2021. Формат 60x90/8. Папір крейдований. Умовн. друк. арк. 4. Умовн. фарбо-відб. 16.
Наклад 1000 пр. Термін придатності необмежений, зберігати в сухому місці.

Видавництво «Навчальна книга – Богдан». Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції ДК №4221 від 07.12.2011 р.

Навчальна книга — Богдан, просп. С. Бандери, 34а, м. Тернопіль, Україна, 46002

Навчальна книга — Богдан, а/с 529, м. Тернопіль, 46008

У випадку побажань та претензій звертатися:

тел./факс (0352) 520 607; 520 548 office@bohdan-books.com

Інтернет-магазин «НК Богдан» www.bohdan-books.com; mail@bohdan-books.com

т. (0352) 519 797; (067) 350 1870, (066) 727 1762

Електронні книги: www.bohdan-digital.com

Гуртові продажі: т/ф (0352) 430 046, (050) 338 4520

м. Київ, просп. Гагаріна, 27; т/ф (044) 296 8956; (095) 808 3279; nk-bogdan@ukr.net

Інтернет-магазин «Дім книги»: т. (067) 350 1467; (099) 434 9947; dk-books.com

Original title: In der Natur mit Pettersson und Findus

Copyright © 2018 Edel Germany GmbH

Neumuhlen 17, 22763 Hamburg

www.edel.com

1. Auflage 2018

© Навчальна книга – Богдан, виключна ліцензія
на видання, оригінал-макет, 2021

Видавництво «Навчальна книга – Богдан» у соцмережах:

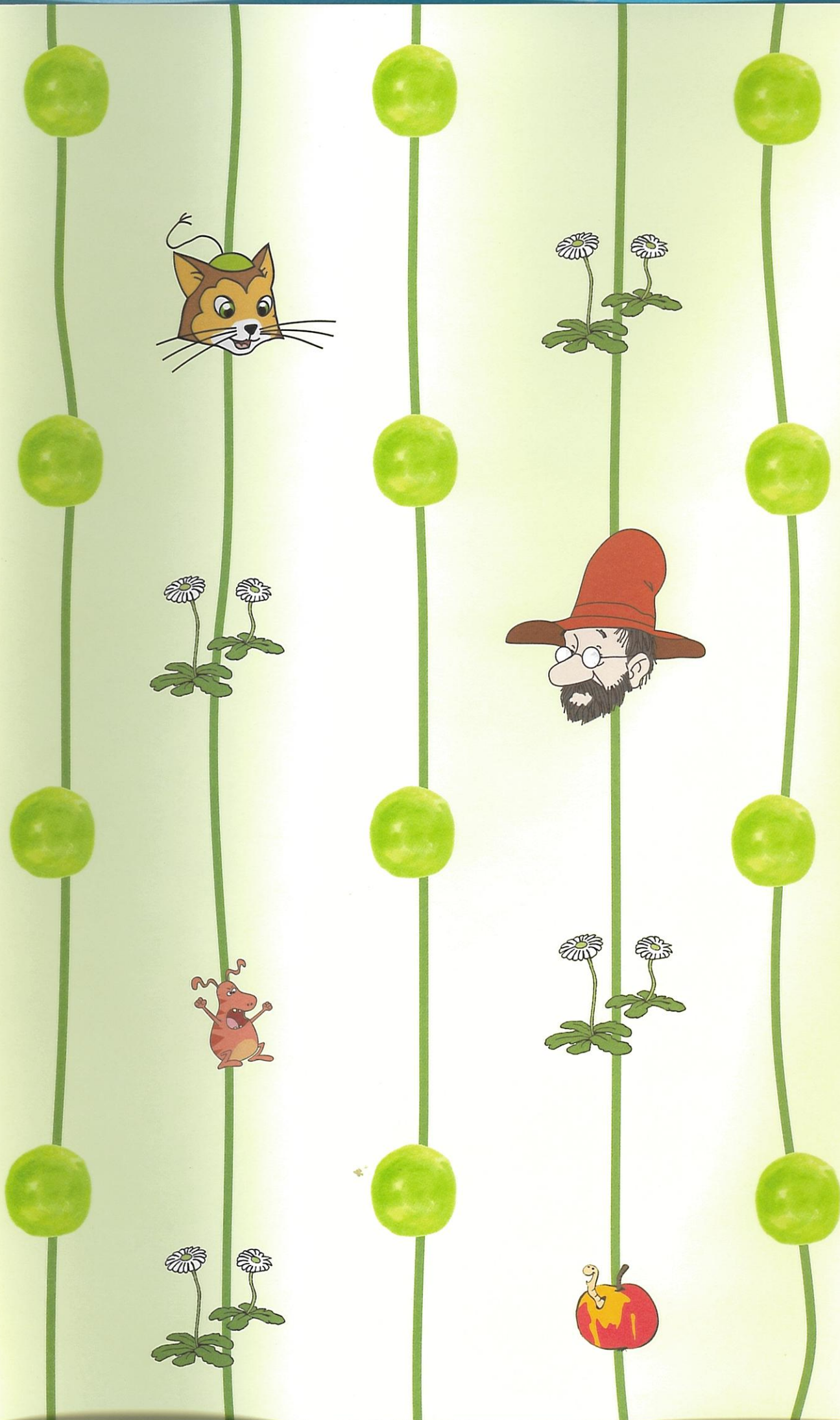
 bohdanbooks

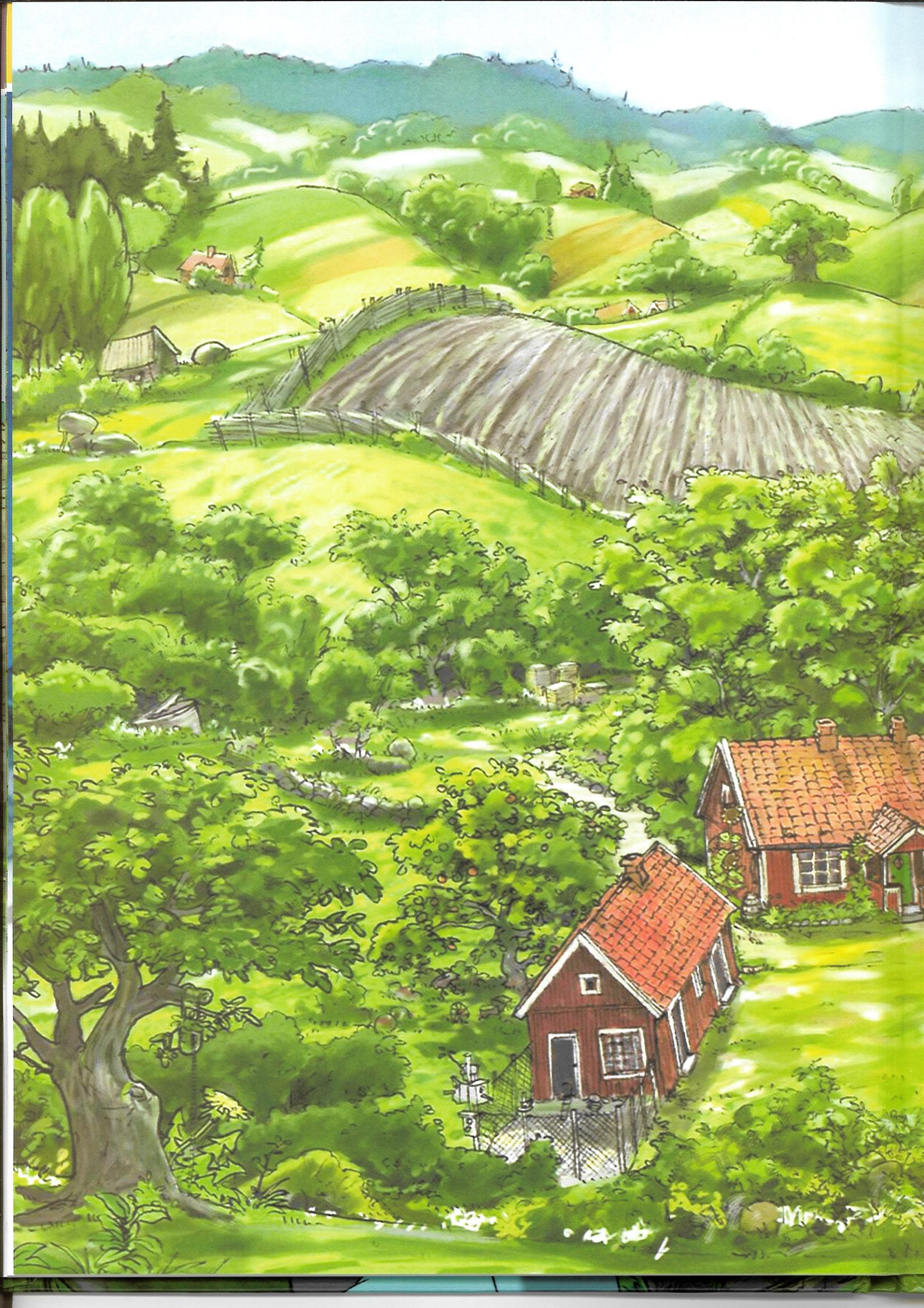
 bohdan_books

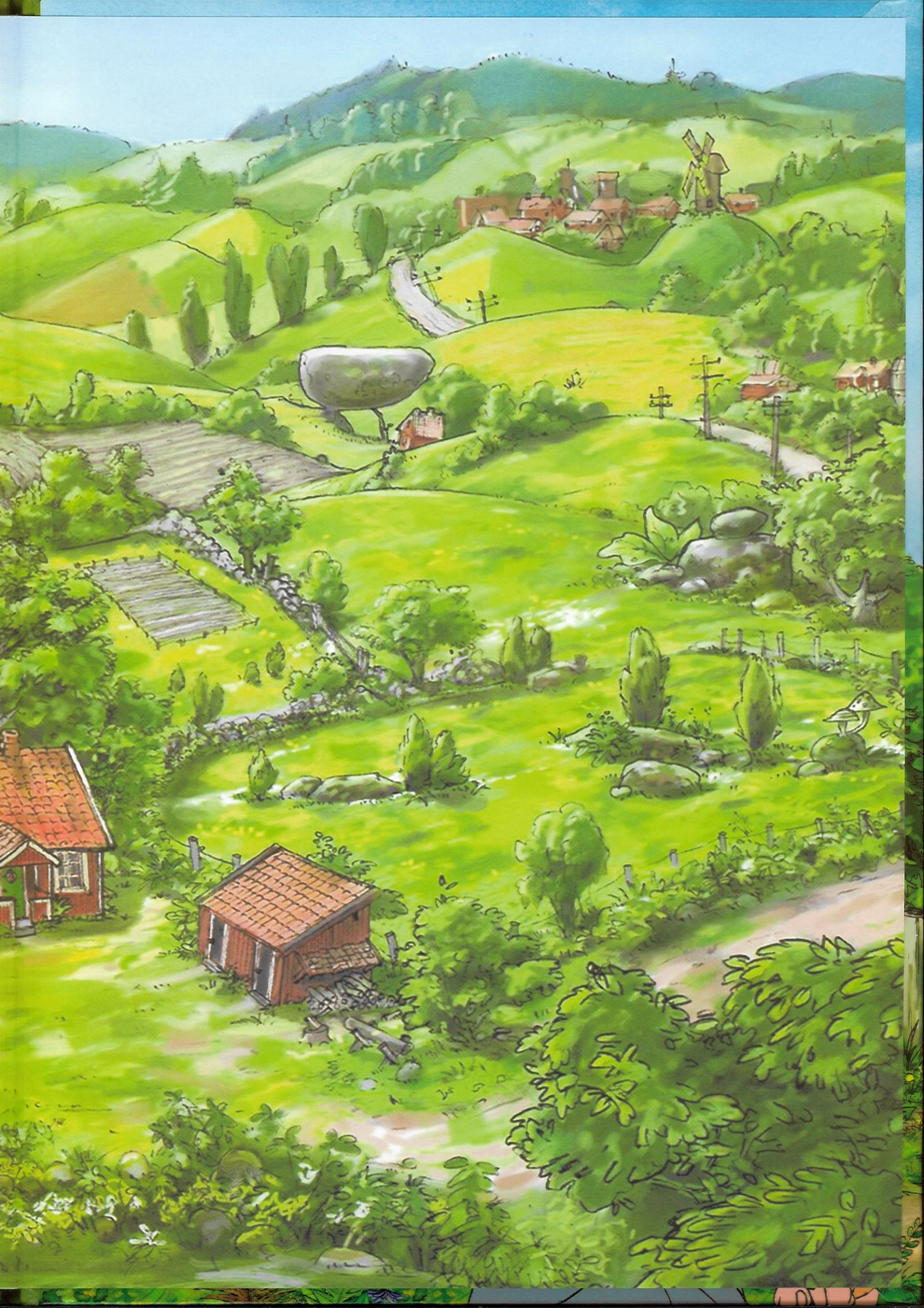
 c/NKBohdan

 t.me/bohdanbooks

rdeno;
gor. 10
(лина);
gor. 12
шени-
dusan;
honga;
мірка);
elolmo;
gor. 22
рїб із
bydov;
nchex;
gor. 27
дрон);
ohdan-

Петсон і Фіндус та зграйка їхніх галасливих курочок живуть на околиці села. Допитливий кіт залюбки супроводжує дідуса Петсона під час прогулянок на лоно природи і щоразу відкриває для себе щось нове. Як пуголовок перетворюється на справжню жабу?

Як можна виманити з-під землі дощових черв'яків?
Чому в червоного мухомора білі цятки?

Вирушай у мандрівку разом із нашими героями – і дізнаєшся більше про рослини й тварин, а також отримаєш корисні поради, аби твоє перебування на природі було цікавим та безпечним.

ISBN 978-966-10-6286-2

9 789661 062862

www.bohdan-books.com